

HISTORIA – POZIOM ROZSZERZONY ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym można uzyskać maksymalnie 50 punktów: za rozwiązanie zadań testowych [zadania 1–16] – 20 punktów, za analizę źródeł [zadania 17–24] – 10 punktów i za wypracowanie [zadanie 25] – 20 punktów
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadanie otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu jest mowa w poleceniu
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Część I

ZADANIE		MODEL ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
1.		<p>Zdający powinien zauważyć, że rewolucja neolityczna spowodowała, iż niektóre grupy ludzi zaczęły prowadzić osiadły tryb życia i utrzymywać się z uprawy roślin (rolnictwa).</p> <p>Przykładowe odpowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ludzie osiedlali się i tworzyli pierwsze osady, później przekształcone w miasta • ludzie opanowali uprawę roli i zaczęli utrzymywać się z tego, co zebrali z pól <p>Uwaga: W odpowiedzi może zostać zawarta jedna zmiana (dotycząca trybu życia lub sposobu zdobywania pożywienia).</p>		1

2.		Demokracja (ustrój demokratyczny) Funkcje: <ul style="list-style-type: none"> • kreacyjna (np. powoływanie nowych urzędników i dowódców wojskowych) • kontrolna (np. kontrolowanie działalności urzędników, kontrola zaopatrzenia w żywność) • sądownicza (osądzanie spraw o zdradę stanu) • i inne, np. wysłuchiwanie próśb obywateli, rozpatrywanie spraw dotyczących obronności 		1
3.	1.	476	1 (za trzy informacje)	1
	2.	Romulus (Romulus Augustulus)		
	3.	Konstantynopola		
4.		Zdający powinien zauważyć, że plan i opis dotyczą różnych wydarzeń w dziejach wojen polsko-krzyżackich. Mapa dotyczy Wielkiej Wojny z Zakonem (1409–1411), a opis – wojen za panowania Władysława Łokietka (1327–1333). Argumenty: <ul style="list-style-type: none"> • mapa dotyczy Wielkiej Wojny z Zakonem, a opis dotyczy innego wydarzenia (wojny z Krzyżakami za Władysława Łokietka) • mapa i opis przedstawiają różne sytuacje (inne ruchy wojsk, inne miejscowości) Uwaga: należy uznawać także inne logicznie uzasadnione argumenty.		1
5.	A.	Zdanie 2. jest prawdziwe.	1	2
	B.	Zdający powinien zauważyć, że panowało wówczas przekonanie, iż Bóg wskaże niewinnego, pozwalając mu wyjść bez szwanku z próby (lub zwyciężyć w walce). Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Przyjęto, że – gdy nie było świadków – o losie winnego decydował Bóg jako „sprawiedliwy sędzia”. • Uważano, że Bóg rozstrzyga, kto jest winny, a kto niewinny, stając po stronie niewinnego. 	1	
6.		1. Bolesław Chrobry 2. Bolesław Śmiały (Szcodry) 3. Ludwik Węgierski (Andegaweński)	1 (za trzy informacje)	1
7.		Zdanie 1. jest fałszywe.		1
8.	A.	Zdający powinien zauważyć, że wszystkie wymienione grupy szlachty nie posiadały na własność ziemi. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Grupy te nie należały do posesjonatów. • Byli to ludzie bez własnej ziemi. 	1	2

	B.	Zdający powinien zauważyć, że grupy ubogiej szlachty stanowiły narzędzie w ręku magnaterii, a więc, dążąc do ograniczenia wpływu magnatów na sprawy państwowe, odbierano im jedno z narzędzi wpływu na sprawy państwa. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Ponieważ grupy te stanowiły narzędzie w rękach magnaterii. • Walcząc z magnatami chciano odebrać im sposób wpływu na życie państwa, a takim narzędziem była uboga szlachta. 	1	
9.		Legiony Polskie [we Włoszech], Legiony Dąbrowskiego		1
10.		C		1
11.	A.	3 (dekabrystami)	1	2
	B.	Zdający powinien zauważyć, że przyczyną katongi był bunt przeciw absolutnej władzy cara. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Zostali ukarani za bunt przeciw władzy carskiej. • Na katongę zostali zesłani, ci którzy spiskowali przeciw carowi. 	1	
12.	1.	Nakład (system nakładczy); dopuszcza się: chałupnictwo	1 (za trzy informacje)	1
	2.	Uwłaszczenie (uwłaszczenie chłopów)		
	3.	Luddyzm (ruch burzycieli maszyn)		
13.		Nie	Zdający powinien swoją odpowiedź odnieść do danych z tabeli, choć nie musi ich cytować.	1
		Zdający powinien zauważyć, że w Polsce odsetek osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych był niższy niż we Francji i w Niemczech, np. w 1933 r. we Francji na 335 tys. bezrobotnych zasiłek pobierało 313 tys. (czyli ponad 90%), gdy w tym samym czasie odsetek ten w Niemczech i w Polsce był dużo niższy (Niemcy – około 42%, Polska ok. 18%). Relacje te utrzymywały się przez większą część analizowanego okresu. Oznacza to, że w Polsce był o wiele gorzej rozbudowany system ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • W Polsce najmniejszy odsetek bezrobotnych pobierał zasiłki (np. w 1934 r. na 414 tys. bezrobotnych, zasiłki pobierało 77 tys., czyli około 20%), gdy w tym samym roku w Niemczech i we Francji było ich dużo więcej (około 90 i 50%). Dowodzi to najsłabszego systemu ubezpieczeń w Polsce. • We Francji i w Niemczech w każdym roku większy procent bezrobotnych pobierał zasiłki, niż w Polsce (np. w 1935 r. we Francji około 90%, w Niemczech około 50%, a w Polsce poniżej 20%). Świadczy to o słabości polskiego systemu ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. 		

14.	Proces norymberski – 3 Podpalenie Reichstagu – 2 Zjednoczenie Niemiec – 5 Pucz monachijski – 1 Budowa muru berlińskiego – 4	za poprawny porządek chronologiczny	1
15.	Zdający powinien zauważyć, że władze radzieckie i niemieckie posługiwały się różnymi metodami, wynikającymi z ideologii: władze radzieckie, deklarując działanie w imieniu „ludu”, fikcyjnie powoływały się na jego decyzje, gdy tymczasem władze niemieckie odrzucały tego rodzaju rozwiązania. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Władze radzieckie rozciągnęły całkowicie swoje prawodawstwo na ziemie wcielone, a władze niemieckie pozostawiły w GG częściowo zmienione ustawodawstwo polskie. • Władze radzieckie zorganizowały fikcyjne wybory, pozorując legitymizację władzy, a władze niemieckie odrzuciły jakiegokolwiek pozory. 		1
16.	Zdający powinien odwołać się do: <ul style="list-style-type: none"> - napisu: zauważyć, że wyraża się w nim negatywna ocena rzeczywistości: wyodrębnienie liter MO w słowie demokracja, wydźwięk napisu (rok demokracji = rok trwania stanu wojennego) - elementu graficznego: postaci zomowca (milicjanta) symbolu terroru i przemocy Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Autor uważa, że krajem rządzi milicja (i wojsko) – na plakacie widnieje skrót MO; napis demokracja wskazuje, że w Polsce zamiast demokracji – władzy ludu, rządzi Milicja Obywatelska, co potwierdza postać milicjanta. • Autor uważa, że Polską rządzi milicja (i wojsko), na co wskazuje postać milicjanta oraz treść napisu z wyeksponowanymi literami MO. • Rok tak zwanej demokracji w Polsce to rok trwania stanu wojennego: litery MO w słowie demokracja. Władza stosuje przemoc i terror, wskazuje na to postać zomowca. 	1 pkt za wyjaśnienie napisu i 1 pkt za wyjaśnienie rysunku	2

Część II

17.	<p>Zdający powinien zauważyć, że głównym celem reformy przeprowadzonej przez Amenhotepa IV było pozbawienie wpływów politycznych (odsunięcie od władzy, wyzwolenie się spod wpływu) tebańskich kapłanów Amona.</p> <p>Przykładowa odpowiedź:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Faraon chciał odsunąć od władzy kapłanów. • Celem reformy Amenhotepa była odbudowa władzy faraona, którą ograniczali kapłani. 		1
18.	Ateny były podporządkowane Krecie (uzależnione od Krety).		1
19.	<p>Zdający powinien zwrócić uwagę, że w greckiej i rzymskiej ekspansji terytorialnej (polityce) wierzenia religijne odgrywały istotną rolę. Poparcie bogów (np. wyrażone przez wyrocznie) decydowało o podjęciu działań (także zbrojnych); wierzone, że sukces zależał od przychylności bogów.</p> <p>Przykładowe odpowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grecy i Rzymianie składali swój los w ręce bóstw i, przy podejmowaniu decyzji dotyczących podbojów, kierowali się znakami pochodzącymi od bogów. • Wola bogów ujawniana za pośrednictwem wyroczeni miała wielki wpływ na decyzje polityczne. 		1
20.	<p>Zdający powinien zauważyć, że posąg sugeruje boskie pochodzenie Oktawiana Augusta (Amor u stóp cesarza uosabia jego boskie pochodzenie od Wenus), a tymczasem Tertulian odmawia cesarzowi boskiego pochodzenia, nazywa go człowiekiem.</p> <p>Przykładowe odpowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dla Tertuliana cesarz nie jest bogiem, lecz człowiekiem, choć ważnym i godnym szacunku. • Chrześcijanie odrzucali ideę boskości cesarza i uważali go za człowieka, co przeczy ideologii starożytnego państwa rzymskiego (Cesarstwa Rzymskiego), którą uosabia posąg Oktawiana. 		1
21.	<p>Tak, autorzy są zgodni.</p> <p>Zdający powinien dostrzec, że obaj autorzy wywodzą działanie władzy z woli Boga. Kto występuje przeciw władzy, występuje przeciw samemu Bogu.</p> <p>Przykładowe odpowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autorzy uważali, że bunt przeciw władzy, jest buntem przeciw Bogu, gdyż władza działa na mocy jego prawa. • Autorzy źródeł są zgodni, że władza świecka działa w imieniu Boskim i sprzeciw wobec niej jest niemoralny (sprzeczny z prawem Bożym). 	Uwaga: warunkiem zaliczenia zadania jest poprawne podanie oceny i uzasadnienia.	1

22.	A.	4. (św. Piotr)	1	2
	B.	Zadający powinien zauważyć, że wspólnym elementem są klucze przedstawione w rękach św. Piotra oraz w herbie papieskim. Symbolizują one władzę papieską oraz samego papieża jako następcy św. Piotra. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Tym, co łączy obie ilustracje są klucze. Są one symbolem władzy papieża, a Piotr był pierwszym biskupem Rzymu (papieżem). • Klucze to element wspólny, symbolizują one władzę Piotra jako pierwszego papieża nad światem ziemskim i bramami do nieba. 	1	
23.		Koncepcja suwerenności narodu (ludu), (władza od ludu).	1	2
		Koncepcja władzy „z Bożej łaski” (władza od Boga).	1	
24.		Zdający powinien zwrócić uwagę, że Napoleon chciał w ten sposób usankcjonować swoją władzę nad porewolucyjną Francją (rządy z woli ludu), ale jednocześnie dążył do usankcjonowania swojej władzy w oczach ówczesnej Europy – dworów monarchów europejskich (nawiązanie do tradycji cesarstwa Karola Wielkiego) oraz dotychczasowych (przedrewolucyjnych) elit społecznych. Przykładowe odpowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> • Napoleon chciał, aby jego władza była niepodważalna, stąd odwoływał się do dwóch koncepcji pochodzenia władzy – od ludu i od Boga. • Napoleon chciał się zabezpieczyć przed różnymi próbami podważenia swojej władzy i dlatego wykorzystał obie koncepcje do legalizacji swojej władzy. • Napoleon zabiegał o poparcie różnych grup społecznych – ludu, ale także arystokracji. Stąd odwołanie do różnych koncepcji – władzy od ludu i władzy od Boga. 		1

Część III

Zadanie 25.

Temat I

IV poziom 16–20 pkt

Zdający:

- ✓ wszechstronnie zanalizował i przedstawił rywalizację między cesarstwem i papieżem w średniowieczu oraz ocenił jej wpływ na dzieje średniowiecznej Europy
- ✓ wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty: polityczne, religijne, społeczne i gospodarcze, oraz powiązania (związki i relacje) między nimi
- ✓ świadomie odniósł się do historiografii i ocen historyków (np. Benedykta Zientary, Tadeusza Manteuffla)
- ✓ sformułował wnioski i własną ocenę oraz podsumował rozważania.

III poziom 11–15 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił rywalizację między cesarstwem i papieżem w średniowieczu w syntetycznej formie dokonawszy trafnej i celowej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, oraz posługując się ze zrozumieniem terminologią historyczną właściwą opisywanej epoce
- ✓ przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym, *np. zauważył, że stosunki między cesarstwem i papieżem zmieniały się w zależności od sytuacji politycznej oraz osobowości i autorytetu stron konfliktu [cesarzy i papieży], a także kształtowania się idei niezależności (suwerenności) królestw („Rex est imperator in regno suo”)*
- ✓ zauważył etapy w relacjach obu uniwersalizmów
- ✓ dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podejmując próbę ukazania różnych ich aspektów: politycznych, religijnych, społecznych i gospodarczych, oraz związków i relacji między nimi, *np. powiązał reformę gregoriańską z odnową życia religijnego i wzrostem autorytetu i ambicji politycznych papieża, opisał różnorakie konsekwencje wypraw krzyżowych dla Rzymu, zauważył wpływ rozwoju idei suwerenności królestw europejskich na konflikt między cesarstwem i papieżem, uwzględnił wykorzystanie walki między uniwersalizmami przez władców polskich do realizacji własnych celów, np. Bolesława Śmiałego czy ostatnich Piastów*
- ✓ sformułował wnioski i podjął próbę oceny

II poziom 6– 10 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił w ujęciu statycznym faktografię związaną z tematem, właściwie określając ramy chronologiczne i zakres terytorialny zagadnienia.
- ✓ opisał niektóre przyczyny i skutki przedstawianego zagadnienia, *np. sukces ruchu odnowy Kościoła w X i XI w., hasła niezależności Kościoła od władzy świeckiej władców, ukształtowanie się idei suwerenności królestw i powstanie monarchii narodowych, powstanie idei koncyliaryzmu u schyłku średniowiecza*
- ✓ prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, *np. Dictatus papae, cesaropapizm, inwestytura, wyprawy krzyżowe, koncyliaryzm*
- ✓ podjął próbę sformułowania wniosków i oceny

I poziom 1–5 pkt

Zdający:

- ✓ podał jedynie kilka, niekoniecznie uporządkowanych, faktów dotyczących stosunków papieża z cesarstwem (współistnienia obu uniwersalizmów) w średniowiecznej Europie, *np. konflikt między Grzegorzem VII a Henrykiem IV, pontyfikat papieża Innocentego III, Wielka Schizma Zachodnia*
- ✓ poprawnie umieścił rozważania w czasie i przestrzeni

Uwaga:

1. Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.
2. Błędy merytoryczne obniżają wartość pracy na każdym poziomie.

Temat II

IV poziom 16–20 pkt

Zdający:

- ✓ wszechstronnie przedstawił politykę władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego i ocenił jej skuteczność
- ✓ wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazał różne ich aspekty: polityczne, ideologiczne, społeczne oraz powiązania (związki i relacje) między nimi
- ✓ świadomie odniósł się do historiografii i ocen historyków, np. Jerzego Eislera, Andrzeja Paczkowskiego, Antoniego Dudka
- ✓ sformułował wnioski i własną ocenę oraz podsumował rozważania.

III poziom 11–15 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił zagadnienie w syntetycznej formie, dokonawszy trafnej i celowej selekcji faktów, która świadczy o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; ze zrozumieniem posłużył się terminologią historyczną
- ✓ przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym; zauważył, że relacje między państwem i Kościołem katolickim zmieniały się w zależności od układu sił politycznych w Polsce, a także od rozwoju sytuacji międzynarodowej, uwzględnił specyfikę polską w relacjach państwo–Kościół na tle innych państw *Bloku Wschodniego*
- ✓ zaproponował cezury wewnętrzne w opisywanym zagadnieniu, np. *polityka władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego do 1956 r. w okresie „małej stabilizacji”, dekadzie Gierka i w latach 80.*
- ✓ dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podejmując próbę ukazania różnych ich aspektów: politycznych, społecznych, gospodarczych kulturowych oraz związków między nimi, np. *ukazał rolę Kościoła katolickiego (prymasa Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II) w powojennej Polsce, podkreślając wpływ Kościoła na postawy społeczne i działalność opozycji oraz postępowanie władz, zwrócił uwagę na narastanie niezadowolenia Polaków, „oporności” społeczeństwa polskiego wobec władzy, w miarę pogarszania się sytuacji gospodarczej w kraju, powiązał politykę władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego z sytuacją międzynarodową*
- ✓ sformułował wnioski i podjął próbę oceny skuteczności polityki władz wobec Kościoła katolickiego.

II poziom 6– 10 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił w ujęciu statycznym faktografię związaną z polityką władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego, właściwie określając ramy chronologiczne zagadnienia oraz wykazując się umiejętnością myślenia przyczynowo-skutkowego, np. *zauważył wpływ ideologii na politykę władz i związek polityki państwa wobec Kościoła na umocnienie społeczne polskiego katolicyzmu, dostrzegł wpływ pontyfikatu Jana Pawła II na narastanie oporu społeczeństwa polskiego i transformację ustrojową*
- ✓ prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, np. *zimna wojna, odwilż, Episkopat, Millenium, drugi obieg, konklawe*
- ✓ podjął próbę sformułowania wniosków.

I poziom 1–5 pkt

Zdający:

- ✓ podał kilka faktów związanych z tematem oraz postaci, które w nich uczestniczyły, *np. uwięzienie prymasa Wyszyńskiego w 1953 r., obchody Millenium, wybór Karola Wojtyły na papieża*
- ✓ poprawnie umieścił temat w czasie i przestrzeni.

Uwaga:

1. Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.
2. Błędy merytoryczne obniżają wartość pracy na każdym poziomie.